

РЕЦЕНЗИЯ

от

доц. д-р Рослана Иванова Моравенова – Станева

АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“ – гр. Пловдив, катедра „Хореография“

на

Дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“**

Професионално направление шифър 8.3 „Музикално и танцово изкуство”, докторска програма „Хореография”

Докторант: Риолина Петкова Топалова,

докторант към катедра : „Хореография“, факултет „Музикален фолклор и хореография“ на Академия за музикално, танцово и изобразително изкуство „Проф. Асен Диамандиев”

Тема: „Развитие на модерния танц в Америка и Европа. Сравнителен анализ на установените техники“

Научен ръководител: проф. д-р Даниела Дженева

1. Общо представяне на процедурата и получените за рецензиране материали.

Рецензията е изготвена въз основа на Заповед №РД – 27-082 от 24.06.2024г. на Ректора на АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“ – гр. Пловдив. Като член на научното жури получих и се запознах детайлно с материалите на кандидата. Представените от докторанта документи : Заповед № РД-27-045 от 1.07.2016 г. за зачисляване и Заповед за отчисляване № РД-27-071 от 4.11.2019 г. и прилежащите към тях материали: дисертационен труд, автореферат, справка за приносите в дисертационния труд, публикации по темата на изследването са в съответствие с изискванията на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ за придобиване на образователна и научна степен **„доктор“**. Прилежно изпълнените изисквания ми дават възможност за обективна и пълна оценка на кандидата.

2. Кратки биографични данни за докторанта:

Представената творческата биография на **Риолина Петкова Топалова** дава информация за професионалното и израстване и постижения, които са тясно свързани с танцовото изкуство. През 1987 г. тя завършва средното си образование в Държавното хореографско училище гр. София (днес-НУТИ) при педагозите Румяна Атанасова и доц. Бисер Деянов , което е отправна точка за нейното творческо развитие. Доказателство за това е двадесетгодишното и професионално израстване в „Софийска опера и балет“, където в представената документация се отличават множество солистични роли в балетите: „Спящата красавица“, „Дон Кихот“, „Лешникотрошачката“, „Ромео и Жулиета“, „Дамата с камелиите“ и др.

Висшето си образование продължава в Академия за музикално, танцово и изобразително изкуство „Проф. Асен Диамандиев“- Пловдив, като през 2004г. завършва магистърска степен със специалност Магистър - „Балетно изкуство –Балетна педагогика, а през 2008 г. надгражда с още една магистърска степен Магистър - „Балетна режисура“. Обучението и професионалната работа под ръководството на изтъкнатите педагози в балетното изкуство проф. Петър Луканов, проф. Ирина Трофимова, проф. Наталия Тарасова, проф. Лиляна Драгулева, доц. Бисер Деянов и Марина Абдулаева очертава насоката в научните интереси и професионалното развитие на докторанта. От 2006 до 2022г. е координатор, асистент-режисьор, репетитор, хореограф и балетен педагог в „Софийска опера и балет“. Хореограф и режисьор на спектакли, концертни програми и танцови проекти като: **„Вълшебната флейта“**, премиера 14.03.2024г., **„Звукът на музиката“**, премиера 09.01.2024 г., **„Самодивски легенди“** 26.11.2022г., **„Жената от езерото “**, премиера 09.07.2021г., **„Баща ми бояджията“**, премиера-08.05.2021г., **„Шрек“** премиера14.02.2020г., **„Дон Паскуале“**, премиера-12.01.2019г. **„Мамма мия“** премиера-18.07.2018г. **„Янините девет братя“**- 22.03.2018г.,Международна продукция на Teatro Lirico Giuseppe Verdi в Триест/Италия/ 7-9.10.2017г. **„Евгений Онегин“**- премиера 08.04.2017г., **„Набуко“** – премиера-23.07.2016г. **„Тристан и Изолда“**- премиера 26.02.2015г. **„Травиата“**- премиера -28.11.2013г. **„Зле опазеното момиче“**- премиера 26.04.2014 **Рапсодия в синьо-**, премиера 07.06.2012., **„Спящата красавица“**-премиера 12.11.2011г.,**„Пепеляшка”** премиера 24.09.2008г. Особено успешно работи с режисьора на Бродуей - Уест Хайлър при реализирането на мюзикълите „Шрек“ и „Звукът на музиката“.

Освен изпълнителска автобиографията ѝ включва и преподавателска дейност .

В периода 2011г. до момента е преподавател- лектор в АМГИИ-Пловдив. От 2012г. е ръководител на методическо обединение „Класически танц“ и преподавател в Националното училище за танцово изкуство по учебните дисциплини: **Класически танц, Теория и методика, Репертоар, Учебна практика, История на танца, Композиция и импровизация, Актьорско майсторство, Исторически танци**, което проектира научните търсения в докторанта.

От 2016г. година до момента ас. Риолина Топалова води майсторски класове в Art Garage- Център за хореография и модерни сценични изкуства в Поцуоли – Неапол /Италия/. Има дългогодишни изяви като хореограф, като през 2019 и 2021г. работи съвместно с фондация „Енчо Керязов“ за „Нощ на звездите“. Целият професионален път на докторанта е в пряка връзка с развитата тема на дисертационния труд, което е и приносът в актуалността на научното изследване.

3.Обща характеристика, оценка и актуалност на дисертационния труд

Представената тема на изследването: **„Развитие на модерният танц в Америка и Европа. Сравнителен анализ на установените техники“** буди интерес. Дисертационният труд е с обем 175 страници, от които 171 основен текст. Състои се от пет глави, в които влизат увод и заключение, изводи, приноси, публикации по темата на дисертацията. Съдържанието на всяка от главите е разпределено в отделни параграфи, като в края на всяка глава са направени изводи. Основният текст съдържа множество цитати като доказателствен материал по текста на дисертационния труд, което прави впечатление за добро познаване на литературните извори относно темата на изследването. Библиографията включва 45 заглавия.

С оглед на недостатъчно наличие на необходима литература по темата на български език това научно изследване представя една силна мотивация в докторанта да представи и продължи изследванията в тази посока. Считаю, че така формулираната тема на дисертационния труд и ключовият компонент *„трансформациите на хореографското изкуство днес“* са актуални и интересни за хореографи, педагози и изследователи в областта танцово изкуство.

Ясно формулираната задача *„да се проучат повече материали от различни източници, да се съпоставят, анализират и обобщят“*, която чрез използването на

представените методи: описателен, аналитичен, сравнително-аналитичен способстват за обстойно проучване и постигане на задълбочени изводи.

Още в **Увода** се поставят целите и способът за постигането им, а именно: подробното разглеждане на модерния танц като многожанров и естетически многопланов във всички хореографски направления, родени през XX век от зараждането му до днес. *Техническите му разработки и методическите обосновки, необходими за изграждането на универсални български танцови творци и изпълнители.* Разбира се, много важен момент за постигане на поставените цели е проучването на историята и архивните материали, които са използвани и предоставят възможност за прилагане на сравнителен анализ.

Като доказателство за казаното горе е **Първа глава** от дисертационния труд на ас. Риолина Топалова, в която се представя **Обзор на изследванията по темата.** Разгледани са теоретичните разработки на изтъкнати изследователи и анализатори, които *успяват да хванат дадена нишка от сложната мрежа на модерния танц и да достигнат до информация за дадени творци, отдали своята философия и естетика на движещото се тяло.* Те са отправна точка при анализите на автора при констатираните изводи и заключения. Прави впечатление обстойното познаване на научната литература като отправна точка в изследването.

Във втора глава **Основни етапи от възникването на модерния танц** в хронологичен ред докторантката разглежда зараждането и развитието на модерния танц с основните естетически характеристики и себеизразяването като база в изграждането на модерната танцова техника. Постигнатата максимална експертност при проучването и задълбоченото разглеждане на историческата специфика на модерния танц, свързани с тематиката на изследването, дават възможност на ас. Топалова за изводи и констатации, които са и логичен преход към следващата глава.

„Сравнителен анализ на установените техники“ – е третата глава на научното изследване и по-точно в III. 1. „Произход на джаза в музикално-танцовия фолклор“ и III.2 „Джаз танц“ се отделя внимание на появата и развитието на джаз танца, изграждането на различните стилове съвременен джаз танц. В *„Съвременни тенденции в развитието на модерния джаз танц и различните му направления. Основни понятия в техниката на джаз танца“*, както и в параграф III.4., III.5. и III.6 докторантката осъществява успешно своите цели в теоретичната проблематика за постигане на приложни резултати. Подробно са разгледани специфичните особености в **„Соматични техники и методи“**, като за първи път се дават сведения за основните техники

използващи се в модерния танц и най- ценното са тези във визираното направление, чието откриване и анализиране е много трудно поради липсата на достатъчно материали.

Глава четвърта – „**Терминология, използвана в съвременните танцови техники**“, в тази глава на научния труд се разглеждат основните движения, използвани в модерния танц, като се анализира тяхната същина с цел методическото и техническото им овладяване. С практико-приложната насоченост се изследва трансформациите на оказаните форми и въздействието от *възможностите на човешкото тяло*. Следвайки аналитичната формула в настоящата дисертация с помощта на приложена методология, авторът споделя: *Модерните техники си взаимодействат една с друга. С развитието на танцовото изкуство те се наслагват и наслагат на база различните направления, водени от динамиката на движението, от емоционално съдържание, от себеизразяването, свободата и освобождаването от физически задръжки. Независимо от техниката се борава с единната терминология, която се използва въпреки различните принципи за движение на тялото.*

4. Приноси и значимост на научната разработка и на публикациите по темата на дисертационния труд.

Анализирайки представения труд с оглед на неговото съдържание и структурен обхват, може да се направи заключението, че той има значим приносен характер за обследването на съвременния танц, който се характеризира с изследователска ориентация поради взаимодействието на танца с непрекъснато развиващата се философия за движението и възможността от практически набор от знания. Представените от автора **приноси в глава V** са аналитично представени и достоверни. Те са изведени в четири пункта, които приемам и адмиравам.

Представените **3 публикации и доклади по темата** „*Импровизацията в съвременния танц – помощ или пречка за професионалните танцьори*“, „*Рудолф фон Лабан – основоположник на немския свободен изразен танц и създател на танцовата нотация*“ „*Иконата на съвременния танц Марта Греъм. Създател на основната танцова техника на XX век*“ отразяват основни изследователски акценти в научното изследване, както и богатия практически и изследователски опит на Риолина Топалова в областта на съвременния танц.

Авторефератът е изготвен според изискванията и стандартите. Дава информация за всички части на дисертационната разработка, като са направени и съответните изводи.

5. Бележки и препоръки.

След отличното представяне на дисертационния труд силно се надявам Риолина Топалова да продължи своите научни търсения и да развие танцовата литература с много свои произведения, които съм убедена, че биха намерили практическа реализация в образователни институции в областта на танца.

6. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Ас. Риолина Топалова показва висок статус в научните изследвания и е ярък представител на танцовото изкуство. Безспорни са и представените от нея награди: През 2017г. Носител на наградата „Златна лира“ на Съюза на българските музикални и танцови дейци за високи художествено-творчески и педагогически постижения, а през 2023г. е удостоена със Специалната награда „Златна лира“ и Плакет за Балетен педагог на Съюза на българските музикални и танцови дейци, което я отличава като изграден професионалист.

Поздравявам докторанта и неговия научен ръководител **проф. д-р Даниела Дженева** за постигнатите високи резултати. Разглежданият дисертационен труд има научно–практическа стойност и отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и правилника за неговото прилагане. Убедено давам своята **положителна оценка** за проведеното изследване, **„Развитие на модерния танц в Америка и Европа. Сравнителен анализ на установените техники“** и предлагам на уважаемото научно жури да присъди на **ас. Риолина Петкова Топалова** образователната и научна степен „доктор“ в Професионално направление 8.3 „Музикално и танцово изкуство“, „Хореография“.

29.08.2024г.

изготвил:

Доц. д-р Рослана Моравенова-Станева

